

Til Familie-
Albummet.

Tilgnet
min Mor.

12. Maj 1897.

11. August 1986.

Siden sidste Generalforsamling har familien haft den store sorg at miste det ældste af sine medlemmer, Mor - Mormor - Farmor - Oldemor, Else-Marie Jensen født Holbech, der døde den 11. August 1986, på Plejehjemmet "Strandhøj", i Espergærde.

Else-Marie var født den 12. Maj 1897, i Langskov Sogn - Ølholm by - Nørvang Herred - Vejle Amt, som barn nr. 2. i ægteskabet Hans Holbech - Ane Kirstine. Hendes mor døde, da Else-Marie kun var 5. år, men hendes Far, Hans Holbech, giftede sig på ny, nemlig med Karoline og hun fik derfor en ny god moder, den af os alle børn så kendte og elskede, "Bedstemor" i Ølholm. Selv om vi af slægtstavlen kan se, at Else-Marie's far var Gårdejer og derfor af finere stand, betød det ikke, at hun kun var til, 'stads', men måtte både på Husholdningsskole og var ude at tjene andre, hvilket kan læses i den Familierapport, som stammer fra et interview, med Else-Marie, som min søn, Lars Holbech, gjorde i 1983.

Herefter følger uddrag af Familierapporten; for orden og nemheds skyld, vil jeg bemærke, at Else-Marie jo var Farmor til Lars Holbech.

Min farmors familie var samfundsmæssigt tilhørende en langt højere social klasse end min farfars daglejerslagtnings-, og dermed var min farfars og farmors giftermål atypisk for den tids skarpt opdelt klasseskel. Helt konkret var min farmors far og farfar begge gårdejere i landsbysogne i Vejle Amt, mens hendes morfar var husmand med større jordlod. Mine oldre- og tipoldeforældre har således ikke haft de samme social-økonomiske problemer som min farfars familie var præget af. Kun de store landbrugskriser i 1870-80 og 90'erne, har kunnet røkke ved deres eksistensniveau, hvor DK. Danmarks landbrugseksportlande var kendetegnet af importstop og drastiske prisfald, samtidig med at store konkurrenter som USA, Rusland og Østrig udvikledes. Dårlige høstår kunne også ramme gårdejernes økonomiske situation, men ellers levede bønderne en udmærket tilværelse på bekostning af landarbejdernes arbejdskraft. Disse påstande kan direkte dokumenteres udfra min egen families gårdmænd, der havde store landområder, flere ansatte tjenestefolk og karle, hvis arbejdskraft ikke nødvendiggjorde de mange børnefødsler, og således fik min farmors forældre og bedsteforældre kun 2-3 børn. Dog blev børnene ikke frataget deres arbejdspligt. De deltog også, omend ikke i samme grad som fattigfolkbørn, i gårdens arbejdsprocesser.

Gårdmandsdøtre fik som regel en kortere husholdningsuddannelse, men derefter måtte de tjene på gårde som stuepige og andet tyende-arbejde. Dette mønster kendetegnede også min farmors barn- og ungdom, idet hun efter at have gået 3 måneder på husholdningsskole, tjente på en stor gård som stue- og kokkepige. Her mødte hun så min farfar og blev hurtigt gift.

De første år af ægteskabet har været strenge. Arbejdstiden var fra kl. 5 til kl. 18 og arbejdet har været sammensat af gårdens forskellige funktioner. Indtægten var rimelig, men de var afhængige og underkastet deres arbejdsgivers (gårdejer Bech) velbefindende, og da de har været bosat i 3 værelser og køkken med 4-5 børn, har der ikke været meget fløde at skumme. De var tvunget til at følge Bechs flytninger som folke af nye gårdinvesteringer, da man jo var socialt og økonomisk afhængig af sit arbejde. I 20'erne opkøbte Bech således en gård i Ulstrup i Sønderjylland, hvilket automatisk betød at familien måtte flytte med. I Ulstrup købte de en statsejendom med jord i nærheden af deres arbejdsplads. På det tidspunkt bestod familien af 7 børn og 2 voksne, og statsejendommen blev snart for uoverkomme-

lig, så de besluttede at købe en mindre ejendom 2 km. væk. Min farfar cyklede nu til arbejdet, hvor han var avanceret til arbejdende forvalter, mens min farmor passede børn og stod for husholdningen -- et tidstypisk familie- og kønsrollemønster. Imidlertid skaffede min farfars svoger min farfar et arbejde som murerarbejdsmand på Langeland i 1929, hvortil familien drog. Her måtte min min farmor supplere hustandsindkomsten ved at arbejde på nærliggende gårde. Men 30'ernes arbejdsløshed ramte dem, hvilket betød tilbagflytning til Bech's Ulstrupgods. Min farfar genoptog arbejdet som forvalter, samtidig med, at han stod for driften af en lucernemølle. På det tidspunkt (1933) har familien, der nu talte 10 personer, været bosat i 3 værelser + køkken i et tilstødende stuehus til Ulstrupgodset. Komfortniveauet m.h.t. inventar var relativt højt, da de både havde kakkelovn og komfur af god kvalitet. Desuden kunne en stor køkkenhave, høns og et par svin gøre dem selvforsynende med fødevarer, hvilket også var nødvendigt da husstandsindkomsten stadig var lav m.h.t. kontanter. Men kontanter behøvedes ikke, og de, der blev til overs sparede man op.

Allerede i 1939 opkøbte Bech en gård i Anderup i Sønderjylland, og familien måtte igen move sig. Året 1942 blev et skæbnesvangert år. Min farfar var stadig forvalter og udførte mange forskellige arbejder på gården. Efter høsten, hvor kornet skulle tærskes i tærskværket, kom min farfar ud for en grufuld arbejdsulykke, da han mistede 3 fingre p.g.a. for utilstrækkelige sikkerhedsforanstaltninger - der var ingen arbejdsmiljølov. Bech udbetalte min farfar en ubetydelig skadeserstatning og overtalte ham til at blive fodermester. Som invalid havde han imidlertid svært ved at udføre fodermesterjobbet, og da han i 1942 blev alvorligt syg kunne Bech af uforklarede grunde pludselig ikke bruge ham mere, hvilket betød, at han blev arbejdsløs. Efter stridigheder med Bech flyttede familien og forlod ham for evigt. I de følgende år måtte min farfar nu, mod sin vilje og lyst, arbejde som pantefoged og forsikringsagent. Ialt flyttede de en halv snes gange til landsbyer rundt om i Sønderjylland, hvor de levede under samme forhold socialt, som da de boede hos Bech. Men min farfar kunne ikke tilpasse sig denne arbejdsmæssige omvæltning fra primær erhverv til tertiær erhverv, hvilket førte til en epokegørende fase i familiens historie, idet de besluttede at forlade Jylland, for istedet at bestyre en gård på 30 tdr. land i Nr. Herlev i Hillerød på Sjælland. Her ændredes familiens sociale og økonomiske situation sig radikalt. - mod fremgang. For det første re-

duceredes familiens antal, idet nogle af børnene blev i Jylland og tjente, mens andre kom i lære både i Jylland og på Sjælland. For det andet blev boligens størrelse væsentlig forøget. Endvidere steg husstandsindtægten til reelle 300 kontante kroner om måneden, og familien var stadig selvforsynende med mad, tøj og brændsel, hvilket hjalp svært på økonomien. Udover den faste løn fik familien, der nu talte 4-5 personer, også en hvis andel af produktionens overskud. Familien kunne nu tillade sig at spare op til køb af eget hus og dette realiseredes i 1949, da de flyttede til Lillerød i Allerød kommune, hvor de her i ndskud betalte 8000 kr. i indskud for et ældre parcelhus med tilhørende have. Her forbedredes deres levestandard yderligere. Dels fordi det kun var min far der boede hjemme og dels fordi husarealet, der nu var fordelt på en stor stue, 1 værelse, 1 kammer, køkken, udhus/rullestue og 2 garager, blev væsentligt forøget. Desuden forbedredes min farfars arbejdstid, idet han som murerarbejdsmand i et lokalt firma arbejdede på fast tid fra kl. 7-16, udover at han ikke skulle arbejde om søndagen og fik faste ferier (2 uger/år). Da min farmor supplerede indkomsten ved at rulle vasketøj, og lejeindtægten fra de to gara ger indbragte pant, har den økonomiske situation været på sit højdepunkt. Men flere penge gik nu også til det daglige privatforbrug, da den selvforsynende landbotilværelse var slut.

I 1958 kom min farfar til skade og fik varige mén, hvorefter han i 4 år arbejdede som arbejdsmand på en lokal maskinfabrik, indtil han fik invalidepension. Efter hans død i 1971, 74 år gammel, måtte min farmor forlade det veletablerede og efter hånden komfortable hus i Lillerød, for at flytte til en 2-værelsers lejlighed i Espergerde, hvor hun idag lever for velfærdsamfundets folkepension.

I Foråret 1986 blev det så dårligt med helbreddet, at Else-Marie, trods megen hjælp udefra, og døtrene Anna-Ruth & Astrid, ikke kunne klare sig alene i Lejligheden, men måtte flytte på Plejehjemmet "Strandhøj". Et fald, brækkede hendes Lårben og man kan godt sige, at det herefter gik "ned ad bakke", idet hospitalsopholdet gav hende et alvorligt liggesår, som ikke ville læges og kræfterne aftog dag for dag, indtil hun stille sov ind.

Et langt og slidstomt liv havde fundet sin afslutning og som hendes Søn og sidstfødte ud af en børneflokk på ni, kan jeg sige, på alles vegne, at hun til det sidste havde en enestående offervilje for den store familie, som hun jo i allerhøjeste grad havde grundlagt, sammen med vores far, Julius Jensen.

Jeg håber nu, at familie medlemmer her til albummet i de kommende år vil bidrage med oplevelser-minder etc., så eftertiden kan få glæde af det.

ERET Være Deres Minde.

Bent